

บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร Parents' Roles in Promoting Play for Preschoolers in Bangkok

แพรว นาคชื่น¹ และ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ^{2*}

Prae Nakchuen¹ and Sasilak Khayankit^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล และ 2) วิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลอายุ 3 - 6 ปี จำนวน 432 คน จากโรงเรียน 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัย พบว่า เด็กวัยอนุบาลเล่นทั้ง 3 มิติ ได้แก่ 1) การเล่นเชิงสติปัญญา พบว่า เด็กเล่นสร้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.5 2) การเล่นในมิติทางร่างกาย พบว่า เด็กเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97 และ 3) การเล่นในมิติเชิงสังคม พบว่า เด็กเล่นร่วมกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.9 ผู้ปกครองส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$) โดยด้านการสนับสนุนการเล่นมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุด ($M = 4.32$) รองลงมาคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ($M = 3.88$)

คำสำคัญ : บทบาทผู้ปกครอง, การเล่น, เด็กวัยอนุบาล, บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่น

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Graduate Student of Early Childhood Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: Prae.nakchuen@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Lecturer of Early Childhood Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: sasilak.k@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

The purposes of this research were to study preschoolers' characteristic of play and parents' role in promoting play for preschoolers in Bangkok in 2 aspects comprised of 1) organizing play environment and 2) supporting play. Samples were 432 parents of preschoolers aged 3-6 years in schools located in Bangkok area under 4 offices which were schools under the Bangkok Education Bureau, the Office of the Basic Education Commission, the Office of the Private Education Commission and the Office of the Higher Education Commission. Questionnaires was used to elicit data and then analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research findings found 3 modes of preschoolers' play which were 1) intellectual play—the highest score was constructive play (98.5%), 2) physical play—the highest score was fine motor play (97%) and 3) social play—the highest score was associative play (83.9%). Parents' roles in promoting play for preschoolers were at a high level ($M = 4.10$). Supporting play was a highest mean score ($M = 4.32$), followed by organizing play environment ($M = 3.88$).

Keywords: parents' roles, play, preschoolers, parents' role in promoting play

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญของการสร้างรากฐานชีวิต สิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กคือ การเล่น เพราะการเล่นเป็นธรรมชาติของเด็ก ช่วยให้เด็กในวัยนี้เติบโตและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข เด็กควรได้ปลดปล่อยตัวตน จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความเข้าใจโลกรอบตัว ผ่านการเล่น (Bowman, 2018) เด็กอายุระหว่าง 2-6 ปี เป็นช่วงวัยที่ร่างกายต้องการเคลื่อนไหว เพื่อออกกำลังกายพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และเล็ก มิใช่การอยู่กับที่ เพราะหน้าที่ของเด็กที่สำคัญที่สุด คือ การเล่น (วรรณิเตชะรัตนประเสริฐ, 2558) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของเด็ก ในการเล่นทางสันติภาพที่เหมาะสมตามวัยของเด็ก ระบุว่า เด็กทุกคนต้องได้เล่นภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเล่น ถึงแม้ว่าเด็กพร้อมที่จะเล่นตลอดเวลา แต่สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปต้องเหมาะสม

การเล่นทำให้เด็กมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัว อย่างไรก็ตาม ลักษณะการเล่นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันหรือตามสภาพแวดล้อมของแต่ละครอบครัว การเล่นของเด็กที่มีผู้ใหญ่ร่วมเล่นด้วย ส่วนมากเด็กมักถูกควบคุมโดยผู้ใหญ่ โดยกำกับให้ยอมรับกฎและกติกาต่าง ๆ ดังนั้น การทำความเข้าใจกับบทบาทของผู้ปกครองในการร่วมเล่นกับเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดความผูกพันที่ดีในครอบครัว อีกทั้งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาวะและพัฒนาการทุกด้านแก่เด็กปฐมวัย (เข็มพร วิรุณราพันธ์, 2561)

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเล่น คือ ความสนุก ความเพลิดเพลิน เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจ การเล่นเป็นกิจกรรมสำคัญในการเรียนรู้โลกของเด็ก เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเองไม่มีการบังคับ ไม่มีกฎเกณฑ์ เมื่อเด็กได้เล่น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ผ่านการสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว แต่ปัจจุบัน

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเด็กมากขึ้น ของเล่นอิเล็กทรอนิกส์และเกมคอมพิวเตอร์ถูกพัฒนาอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย ทำให้เด็กอยู่ในโลกเสมือนจริงมากกว่าโลกแห่งความเป็นจริง เด็กใช้เวลากับสื่อ ดิจิทัลจอ ไม่ต่ำกว่าวันละ 8 ชั่วโมง สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กมีโอกาสเล่นโดยอาศัยจินตนาการของตนเองน้อยลงอย่างมาก ส่งผลให้การเล่นของเด็กแตกต่างไปจากเดิม ทำให้เด็กไม่พร้อมเข้าสู่สังคม ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัว รวมไปถึงโรคทางกายแทรกซ้อน (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2562)

ผลจากรายงานวิจัยของ Real Play Coalition (2018) ที่ทำการสำรวจการเล่นของเด็กและครอบครัวจำนวนมากกว่า 100 ประเทศ พบว่าสถานการณ์การเล่นในปัจจุบันเด็กมีแนวโน้มลดลง จากข้อมูลด้านสถิติในประเทศสหรัฐอเมริกา เวลาในการเล่นของเด็กลดลงถึงร้อยละ 25 ผู้ปกครองมีเวลาการเล่นร่วมกับเด็กน้อยกว่า 5 นาทีต่อวัน หรือในประเทศสหราชอาณาจักร ผู้ปกครองให้เวลาเด็กในการเล่นกลางแจ้งลดลงถึงร้อยละ 50 อีกทั้งยังมีผลการศึกษาที่แสดงถึงการขาดโอกาสในการเล่น ปัญหาของการเล่นร่วมกันระหว่างเด็กกับผู้ปกครองลดลง ซึ่งอาจส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก

ครอบครัวไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคม ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตประจำวันต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ ครอบครัวส่วนมากเป็นครอบครัวเดี่ยว มีวิถีชีวิตที่เร่งรีบ การแข่งขันสูง ผู้ปกครองต้องทำงานมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตตามค่าครองชีพที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการลดทอนความผูกพัน และเวลาร่วมกันระหว่างคนในครอบครัว นอกจากนี้ ยังมีประเด็นด้านความปลอดภัย ผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครจำนวนไม่น้อย มีความกังวลในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด และจำกัดเวลาในการให้เด็กเล่นนอกบ้าน ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเล่นกลางแจ้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก (เข็มพร วิรุณราพันธ์, 2561; พิมพ์พรรณ อิศรภักดี, 2560)

การส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยอนุบาล ต้องอาศัยความเข้าใจจากครอบครัวเป็นสำคัญ เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังช่วยเหลือตนเองได้ไม่เต็มความสามารถ ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะการจัดโอกาสให้เด็กได้เล่น อย่างสนุกสนาน มีประสิทธิภาพ และปลอดภัย หากผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจย่อมสามารถนำประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมใกล้ ๆ ตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ จัดหาพื้นที่ให้เด็กได้ริเริ่มการเล่น ตามความสนใจ ความสามารถและพัฒนาการตามวัย

บทบาทของผู้ปกครองมีความสำคัญต่อพัฒนาเด็กในทุกด้าน โดยเฉพาะการส่งเสริมการเล่น ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมต่อการเรียนรู้ของเด็กกับโลกภายนอก เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ส่งผลให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพเต็มศักยภาพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง แต่จากบริบทของสังคมไทย ผู้ปกครองต้องเผชิญกับความบีบคั้นในหลาย ๆ ด้าน ประกอบกับยังมิได้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่แสดงถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้วิจัยจึง

สนใจศึกษาเรื่องบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่การวางแผนการส่งเสริมการเล่นอย่างเหมาะสม ให้เด็กเกิดสุขภาวะ ความเป็นอยู่ที่ดีและได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อจัดทำกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย

ตาราง 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
1. ลักษณะการเล่น ของเด็กวัยอนุบาล	1.1 การเล่นในมิติเชิงสังคม	1.1.1 การเล่นคนเดียว
		1.1.2 การเล่นคู่ขนาน
		1.1.3 การเล่นร่วมกัน
		1.1.4 การเล่นแบบร่วมมือ
	1.2 การเล่นในมิติทางร่างกาย	1.2.1 การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่
		1.2.2 การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อเล็ก
	1.3 การเล่นในมิติเชิง สติปัญญา	1.3.1 การเล่นตามหน้าที่
		1.3.2 การเล่นสร้าง
		1.3.3 การเล่นสมมติ
2. บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริม การเล่นของเด็กวัยอนุบาล	2.1 การจัดสภาพแวดล้อม	1.3.4 การเล่นเชิงสัญลักษณ์
		1.3.5 การเล่นเกมที่มีกติกา
		2.1.1 การจัดเวลา
		2.1.2 การจัดพื้นที่
		2.1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น
2.1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย		

ตาราง 1 (ต่อ)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
2. บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นของเด็กวัยอนุบาล	2.2 การสนับสนุนการเล่น	2.2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก 2.2.2 การมีปฏิสัมพันธ์ 2.2.3 การให้การเสริมแรง 2.2.4 การเป็นตัวอย่างของผู้ปกครอง

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลอายุ 3-6 ปี ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 151,697 คน โดยอ้างอิงจากจำนวนผู้ปกครอง 1 คน ต่อนักเรียน 1 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลอายุ 3-6 ปี ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4 สังกัด รวม 399 คน โดยการสุ่มหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ใช้การคำนวณขนาดของตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane มีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 ผู้วิจัยกำหนดจำนวนตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา โดยคำนึงถึงสัดส่วนองค์ประกอบของประชากร และได้เพิ่มจำนวนตัวอย่างของผู้ปกครองในแต่ละสังกัดให้มีจำนวนเท่า ๆ กัน รวม 432 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 24 คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ คือ ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติจากแบบสอบถามสูงสุด 3 อันดับแรก และต่ำที่สุด 3 ลำดับสุดท้าย รวมสังกัดละ 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ รายละเอียด ดังนี้

2.1.1 แบบสอบถาม เรื่อง บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 2 ลักษณะการเล่นของบุตรหลาน ลักษณะเป็นแบบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่และไม่ใช่ จำนวน 13 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลใน 3 มิติ

ตอนที่ 3 บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนการเล่น จำนวน 32 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรา ประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล เป็นลักษณะของคำถามปลายเปิด

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล เป็นแนวคำถามแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 6 ข้อ และประเด็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น ประเด็นละ 8 ข้อ รวมทั้งสิ้น 16 ข้อ

2.2 ผู้วิจัยนำเครื่องมือเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา พบว่า ข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.93 และค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์รวมทั้งฉบับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 แสดงว่าเครื่องมือทั้ง 2 ชุด มีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับสูง ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปทดลองใช้กับผู้ปกครองที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับตัวอย่างที่จะศึกษา แต่ไม่ใช่ตัวอย่างจริง จำนวน 40 คน จาก 4 สังกัด สังกัดละ 10 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Cronbach's alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.908 แสดงว่า แบบสอบถามมีคุณภาพสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือจากโรงเรียนในการแจกแบบสอบถามหรือแบบสอบถามออนไลน์ให้กับผู้ปกครอง พร้อมทั้งหนังสือขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (consensus form) ให้ผู้ปกครองลงนาม และนัดหมายการรับแบบสอบถามคืน 3 วิธี ได้แก่ 1) แบบสอบถามส่งไปยังผู้ให้ข้อมูล พร้อมซองเปล่าติดแสตมป์เพื่อให้ผู้ปกครองส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ 2) เข้ารับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองที่โรงเรียน 3) ให้ผู้ปกครองทำแบบสอบถามทางออนไลน์ โดยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 432 ฉบับ ได้แบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 329 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76 ของแบบสอบถามทั้งหมด สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนที่มีผู้ปกครองจากแต่ละสังกัดตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งสิ้นจำนวน 24 คน ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งหนังสือขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (consensus form) ให้ผู้ปกครองลงนาม เพื่อขออนุญาตวัน และเวลาที่ผู้ปกครองสะดวก ดำเนินการสัมภาษณ์พร้อมบันทึกเสียง ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ คนละ 45 นาที และนำมาถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ในส่วนของข้อมูลทั่วไปและลักษณะการเล่นของบุตรหลาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ในส่วนบทบาท

ผู้ปกครองในการจัดสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนการเล่น ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง และในส่วนของปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม วิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ และนำเสนอในรูปแบบของความเรียง การวิเคราะห์ผลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียงตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.7 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 39.2 สถานภาพครอบครัวอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 87.2 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 34.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวน้อยกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.5 ส่วนใหญ่เป็นมารดาของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 75.1 มีบุตร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 โดยบุตรที่มีอายุ 3-6 ปี ส่วนใหญ่เป็นบุตรเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.3 ผู้ปกครองกำหนดเวลาให้เด็กได้เล่น 1 – 2 ชั่วโมง ในวันธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 42.6 และให้เด็กได้เล่น มากกว่า 2 ชั่วโมง ในวันหยุดสุดสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 74.2 โดยเด็กมักเล่นกับทุกคนในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 56.8 ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าการเล่นของเด็กมีความสำคัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.7

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (23 คน) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (13 คน) รองลงมาคือ ปริญญาโท (5 คน) มัธยมศึกษาปีที่ 3 (2 คน) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (2 คน) ปริญญาเอก (1 คน) และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (1 คน) ในวันธรรมดา ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่อยู่กับเด็กตั้งแต่ตื่นนอน พาไปส่งโรงเรียน รับกลับบ้านและพาเข้านอน (12 คน) ในวันหยุดสุดสัปดาห์ ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่อยู่กับเด็กทั้งวัน (20 คน)

2. ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบการเล่นของเด็กทั้ง 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเล่นในมิติเชิงสังคม พบว่าเด็กเล่นร่วมกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.9 โดยการเล่นแบบร่วมมือพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.6 2) การเล่นในมิติทางร่างกาย พบว่า เด็กเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมา คือ การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 95.1 และ 3) การเล่นเชิงสติปัญญา พบว่า เด็กเล่นสร้างสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.5 ส่วนการเล่นเชิงสัญลักษณ์พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.7 (ตาราง 2)

ตาราง 2

ข้อมูลการเล่นของเด็กวัยอนุบาล

รายการ	จำนวน (คน) (n=329)	ร้อยละ
1. การเล่นในมิติเชิงสังคม		
การเล่นคนเดียว	181	55.0
การเล่นคู่ขนาน	102	31.0
การเล่นร่วมกัน	276	83.90
การเล่นแบบร่วมมือ	35	10.60
2. การเล่นในมิติทางร่างกาย		
การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	313	95.10
การเล่นโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	319	97.00
3. การเล่นเชิงสติปัญญา		
การเล่นตามหน้าที่	316	96.00
การเล่นสร้าง	324	98.50
การเล่นสมมติ	317	96.40
การเล่นเชิงสัญลักษณ์	272	82.70
การเล่นเกมที่มีกติกา	296	90.00

3. บทบาทผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลในกรุงเทพมหานคร

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุนการเล่นมีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุด ($M = 4.32$) รองลงมาคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ($M = 3.88$) (ตาราง 3) เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบรองแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ โดยการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ($M = 4.24$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดพื้นที่ ($M = 3.83$) การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น ($M = 3.74$) และการจัดเวลา ($M = 3.69$) ตามลำดับ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองไม่ได้จัดตารางกิจวัตรประจำวันให้เด็กอย่างชัดเจน แต่จำกัดเวลาในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยให้เด็กได้เล่นทั้งในและนอกบ้าน จัดหาอุปกรณ์การเล่นที่หลากหลาย ตามความสนใจและพัฒนาการของเด็ก อีกทั้งคอยสนับสนุน ตั้งคำถาม และให้อิสระกับเด็กในการเลือกเล่นตามความสนใจ

2) ด้านการสนับสนุนการเล่น ผู้ปกครองปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ คือ การให้การเสริมแรง ($M = 4.57$) รองลงมาผู้ปกครองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเป็นตัวอย่างของ

ผู้ปกครอง ($M = 4.36$) การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก ($M = 4.35$) และการมีปฏิสัมพันธ์ ($M = 4.01$) ตามลำดับ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารความต้องการและความรู้สึก และให้เด็กได้เลือกเล่นตามความสนใจ โดยผู้ปกครองคอยสังเกตขณะที่เด็กเล่น และช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ด้วยการตั้งคำถาม สอนวิธีการเล่น และพยายามชักชวนให้เด็กเล่นของเล่นเสริมพัฒนาการ นอกจากนี้ผู้ปกครองยังให้กำลังใจ ชื่นชมเด็กด้วยถ้อยคำเชิงบวก มีการร่วมเล่นกับเด็ก โดยให้เด็กเป็นผู้นำการเล่น โดยผู้ปกครองเชื่อว่าบุตรหลานมีพฤติกรรมการเล่นตรงตามพัฒนาการ เหมาะสมกับวัย ตามลักษณะนิสัยของเด็กแต่ละคน

ตาราง 3

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครอง จำแนกโดยภาพรวม

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n=329)		
	M	SD	แปลผล
1. การจัดสภาพแวดล้อม	3.88	1.02	มาก
1.1 การจัดเวลา	3.69	1.09	มาก
1.2 การจัดพื้นที่	3.83	1.08	มาก
1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น	3.74	1.11	มาก
1.4 การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย	4.24	0.79	มาก
2. การสนับสนุนการเล่น	4.32	0.76	มาก
2.1 การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก	4.35	0.76	มาก
2.2 การมีปฏิสัมพันธ์	4.01	0.92	มาก
2.3 การให้การเสริมแรง	4.57	0.63	มากที่สุด
2.4 การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง	4.36	0.72	มาก
รวม	4.10	0.89	มาก

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ปกครองที่พบปัญหาในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล คิดเป็นร้อยละ 44.4 ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ไม่มีเวลาให้กับเด็กเนื่องจากต้องทำงาน คิดเป็นร้อยละ 31.78 รองลงมาคือ เด็กติดหน้าจอหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากเกินไป คิดเป็นร้อยละ 18.44 และที่บ้านไม่มีพื้นที่ให้เด็กเล่น คิดเป็นร้อยละ 16

ผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอย่างเป็นองค์รวม ผู้ปกครองต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็กและเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงจะส่งเสริมให้เด็กพร้อมจะเรียนรู้ด้วยความสุข ร่าเริง สนุกสนาน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้กับทุกสิ่งรอบตัว ได้เล่นอย่างอิสระ ส่งเสริม

การออกกำลังกาย และทักษะการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการเล่น ผู้ปกครอง จำนวน 24 คน ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ผู้ปกครองควรดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งเรื่องโภชนาการ การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นแบบอย่างที่ดี เนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นวัยแห่งการเรียนรู้

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. เด็กวัยอนุบาลเล่นทั้ง 3 มิติ ได้แก่ การเล่นในมิติเชิงสังคม การเล่นในมิติทางร่างกาย และการเล่นเชิงสติปัญญา

ผลการวิจัย พบว่า เด็กวัย 3-6 ปี ได้เล่นทั้ง 3 มิติ ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีศักยภาพในการหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก นอกจากนี้ ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเล่นของเด็ก และมีเวลาให้เด็กได้เล่นทั้งวันธรรมดาและวันเสาร์อาทิตย์ ทำให้เด็กได้รับโอกาสในการเล่นอิสระ

ข้อมูลจากแบบสอบถามพบการเล่นเชิงสติปัญญา ในลักษณะการเล่นสร้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.5 การเล่นในมิติทางร่างกาย ในลักษณะการใช้กล้ามเนื้อเล็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97 และการเล่นในมิติเชิงสังคม ในลักษณะการเล่นร่วมกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.9 อย่างไรก็ตาม พบการเล่นในมิติเชิงสังคม ในลักษณะการเล่นคนเดียวและการเล่นคู่ชานบอย อาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีลูกคนเดียว ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเล่นรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ ที่พบว่า มาตรการรักษาระยะห่างทางสังคมและการกักตัวอยู่ที่บ้าน ทำให้ผู้ปกครองไม่กล้าให้เด็กออกไปเล่นกับเพื่อนละแวกบ้าน นอกจากนี้ พบบทบาทของผู้ปกครองในด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กมีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำที่สุด ($M = 3.54$) โดยเด็กมีโอกาสในการเล่นกลางแจ้งน้อยลงกว่าเดิม สอดคล้องกับข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่อง ลักษณะการเล่นของเด็กวัยอนุบาลที่พบว่า เด็กเล่นแบบร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 10.6 ในสถานการณ์นี้ ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการเล่นร่วมกัน สอดคล้องกับ Wisner (2021) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การเล่นข้างนอกปลอดภัย โดยการเลือกสถานที่ เว้นระยะห่าง ลดการปฏิสัมพันธ์กับคนหมู่มาก และลดระยะเวลาในการปฏิสัมพันธ์ และสอดคล้องกับ Harvard Health (2021) ที่ส่งเสริมการชวนเพื่อนมาเล่นที่บ้าน หรือการพาเด็กไปเล่นกับเพื่อนในวัยใกล้เคียง ๆ กัน นอกบ้านอาจเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในสถานการณ์นี้ แต่ผู้ปกครองควรต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการอยู่ห่างกัน เช่น การขี่จักรยาน เล่นสกีเตอร์

2. ผู้ปกครองในกรุงเทพฯ ส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาลอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองให้เด็กได้เล่นมากกว่า 2 ชั่วโมง ในวันหยุดสุดสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 74.2 และเห็นความสำคัญของการเล่นในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.7 อาจเป็นเพราะผู้ปกครองกลุ่มนี้มีความรู้ สถานภาพอยู่ด้วยกัน และมีเวลาให้กับลูก โดยส่วนใหญ่มีลูกวัย 3-6 ปี เพียง 1 คน ส่งผลให้ผู้ปกครอง

ส่งเสริมการเล่นแก่เด็กในวัยอนุบาลอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$) ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อม และ ด้านการสนับสนุนการเล่น สอดคล้องกับ Johnson et al. (1999) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่ต้องมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม สังเกตขณะที่เด็กเล่นเพื่อการเข้าช่วยเหลือหรือเสริมมุมมอง และเข้าไปมีส่วนร่วมในการเล่นของเด็กอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมและความสนใจ ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเล่น และสอดคล้องกับ Brown and Vaughan (2009) ที่ระบุไว้ว่า การเล่นมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสมองของเด็ก ทั้งการสร้างจินตนาการ สุขภาวะ ช่วยสร้างความผูกพันในครอบครัว ช่วยสร้างความประทับใจให้เป็นความทรงจำของชีวิต ซึ่งมีผลต่อการใช้ชีวิตของเด็กในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กได้เล่น

นอกจากนี้ ผู้ปกครองจัดสภาพแวดล้อมในการเล่นให้เด็กอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ($M = 4.24$) การจัดพื้นที่ ($M = 3.83$) การจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่น ($M = 3.74$) และการจัดเวลา ($M = 3.69$) เนื่องจากผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการเล่นของเด็ก ซึ่งการปฏิบัติของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมการเล่นของ Myers (2019) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองสามารถช่วยให้เวลาในการเล่นเป็นไปอย่างสนุกสนาน มีประสิทธิภาพ และปลอดภัยได้โดยการจัดหาพื้นที่ในการเล่น จัดหาอุปกรณ์การเล่น และ ส่งเสริมความสมดุลในการเล่น

ด้านการสนับสนุนการเล่น พบว่า ผู้ปกครองใช้การให้แรงเสริมแก่เด็กมากที่สุด ($M = 4.57$) รองลงมาคือ การเป็นตัวแทนของผู้ปกครอง ($M = 4.36$) การเป็นผู้สนับสนุนความสนใจของเด็ก ($M = 4.35$) และการมีปฏิสัมพันธ์ ($M = 4.01$) ซึ่งการปฏิบัติของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวทางของผู้ใหญ่ในการมีปฏิสัมพันธ์ในการเล่นร่วมกับเด็กอย่างมีคุณภาพของ Drake (2014) และ Pearce and Mendizza (2003) ที่กล่าวถึง การใส่ใจความต้องการและความสนใจของเด็ก การแสดงออกซึ่งความรักความเข้าใจ เตรียมสนับสนุนความคิดความสนใจของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง การมีทัศนคติเชิงบวกและเคารพในตัวตนของเด็ก สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ และเป็นผู้ช่วยในการขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้กับเด็ก และสอดคล้องกับ ณัฐธนี ลิ้มวัฒนาพันธ์ (2563) ที่กล่าวว่า เด็กต้องการที่จะมีความรู้สึกมั่นคงผ่านพื้นที่การเล่นตามจินตนาการ ผู้ใหญ่จึงควรเป็น นักสังเกตการณ์การเล่น และไม่ควรสอดแทรกหรือเข้าไปจัดการกับการเล่นของเด็ก

อย่างไรก็ตาม พบว่า ผู้ปกครองใช้คำถามปลายเปิดที่ทำทลายความสามารถของเด็กน้อย ($M = 3.76$) สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ชูลีพร พิศุทธิ์ศุภฤทธิ (2537) และ นภเนตร ธรรมบวร (2544) ที่พบว่า คำถามปลายเปิด เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กตอบคำถามอย่างอิสระ กระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด การสังเกต จินตนาการ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ช่วยขยายขอบเขตการเล่นของเด็กได้ ทำให้ผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมกับการเล่นของเด็กตามความต้องการและความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง หากเด็กได้รับการกระตุ้นและมีการเตรียมความพร้อมด้วยการใช้คำถามอย่างถูกวิธี จะสามารถดึงเด็กให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ซึ่งผู้ปกครองควรได้รับการชี้แนะให้สามารถนำคำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมการคิดแก่เด็กได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องอาจจัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมในเรื่องพื้นที่ เวลา และวัสดุอุปกรณ์ในสถานการณ์โควิดซึ่งส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการเล่นกลางแจ้งหรือการเล่นมิติทางสังคมร่วมกับเพื่อน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเล่นและการเรียนรู้ของเด็กในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และหาแนวทางการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการส่งเสริมการเล่นแก่เด็กวัยอนุบาล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เข็มพร วิรุณราพันธ์. (2561, 20 มีนาคม). *เรียนรู้ด้วยการเล่น*. ไทยพีบีเอส.

<https://www.citizenthaipbs.net/node/22741>

ชุลีพร พิศุทธิ์ศุภฤทธิ. (2537). *การศึกษาความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง “ชวนคุย ชวนร้อง ชวนเล่น”* [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัฐธินีย์ ลิ้มวัฒนาพันธ์. (2563, 13 สิงหาคม). *เด็กจะเล่นอย่างไรให้สนุกและคลายความเครียดในใจได้ โดยมีผู้ใหญ่เป็นนักสังเกตการณ์*. The Potential. <https://thepotential.org/family/productive-play/>

นภเนตร ธรรมบวร. (2544). *การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2562, 12 มีนาคม). *อ่าน เล่น ทำงาน : เพื่อคำว่า ‘ความสำเร็จ’ เราทำอะไรกันอยู่*. The Potential. <https://thepotential.org/2019/04/09/ef-and-education-18/>

พิมลพรรณ อิศรภักดี. (2560). *ลักษณะครอบครัวไทยเปลี่ยนไปอย่างไรในกว่า 20 ปีที่ผ่านมา*.

ประชากรและการพัฒนา, 37(4), 1-2.

วรรณิ เตชะรัตนประเสริฐ. (2558). *เลี้ยงลูกด้วยหัวใจ*. ริช.

ภาษาอังกฤษ

Bowman, B. T. (2018, November 15). *Free play and structured play are both key to childhood development*. The Season. <http://theseason.gc.com/community-free-play-and-structured-play-are-both-key-to-childhood-development>

- Brown, S., & Vaughan, C. (2009). *Play: How it shapes the brain, opens the imagination, and invigorates the soul*. Penguin Group.
- Drake, J. (2014). *Planning for children's play and learning*. Routledge.
- Harvard Health. (2021). *Coronavirus outbreak and kids*. Harvard health publishing.
<https://www.health.harvard.edu/diseases-and-conditions/coronavirus-outbreak-and-kids>
- Johnson, J. M., Christie, J. A., & Yawkey, T. D. (1999). *Play and early childhood development*. Longman.
- Myers, R. (2019). *The well-balanced family: Reduce screen time and increase family fun, fitness and connectedness*. Book Baby.
- Pearce, J. C., & Mendizza, M. (2003). *Magical parent-magical child, the optimum learning relationship*. In-Joy.
- Real Play Coalition. (2018). *Value of play report*. https://www.realplaycoalition.com/wp-content/uploads/2018/11/The-Real-Play-Coalition_Value-of-Play-Report.pdf
- Wisner, W. (2021). *Is it safe for children to be playing outside during COVID-19?*. Very Well Family. <https://www.verywellfamily.com/is-it-safe-for-kids-to-play-outside-during-covid-19-5091660>